

Άγγελος Καμπίλης, Σταμάτης Καραχάλιος, Οι Τσιγγάνοι στην Αρκαδία: προβληματισμοί και προτάσεις στην κατεύθυνση της κοινωνικής ένταξης και αποδοχής

Ο πληθυσμός των Τσιγγάνων στην Αρκαδία ανέρχεται περίπου στον αριθμό των 350 ατόμων. Ουσιαστικά όλοι είναι εγκαταστημένοι σε έναν καταυλισμό στην Τρίπολη και στην περιαστική ζώνη σε ιδιόκτητα οικόπεδα. Επίσης, μια μικρή ομάδα βρίσκεται στο Άθως για πολύ μικρό χρονικό διάστημα (είναι περιφερόμενοι Τσιγγάνοι).

Οι χώροι στους οποίους κινούμαστε στην Τρίπολη είναι ο καταυλισμός του Τζίβα, όπου συγκεντρώνεται και ο μεγαλύτερος πληθυσμός, Τσιγγάνοι εγκατεστημένοι σε ιδιόκτητα οικόπεδα (πρόκειται συνολικά για 16 οικογένειες) στην περιαστική ζώνη της Τρίπολης και της Τεγέας και 8 οικογένειες που νοικιάζουν σπίτια στην Τρίπολη. Ο αριθμός των Τσιγγάνων στον καταυλισμό του Τζίβα ποικίλει ανάλογα την εποχή και την απασχόληση. Τους χειμερινούς μήνες, σύμφωνα με καταγραφή που έγινε τον Γενάρη, ήταν 24 οικογένειες, τους καλοκαιρινούς μήνες, όμως, εξαιτίας της γεωργικής παραγωγής, το πανηγύρι, ξεπερνά τις 50 οικογένειες.

Οι συνθήκες στον καταυλισμό είναι τραγικές. Δεν υπάρχει νερό, ρεύμα, ο δρόμος το χειμώνα είναι αδιάβατος, πολύ κρύο το χειμώνα, πολλή ζέστη το καλοκαίρι. Το πιο σοβαρό μας πρόβλημα είναι ότι αυτός ο καταυλισμός, ο οποίος δημιουργήθηκε πέρυσι από μετακίνηση και διάλυση άλλων καταυλισμών, και φέτος αντιμετωπίζει πρόβλημα από τους περίοικους. Υπάρχει μάλιστα μία επιτροπή αγώνα από τους κατοίκους της περιοχής για την απομάκρυνση των τσιγγάνων από το Τζίβα. Αξίζει εδώ να αναφέρουμε ότι τον καταυλισμό τον έχει δημιουργήσει ο δήμος, έχει αγοράσει περίπου 9 στρέμματα (8.800 μέτρα) με τη λογική να στήσει έναν πρότυπο καταυλισμό.

Και ο αριθμός των Τσιγγάνων που μένουν σε σπίτια στην Τρίπολη μεταβάλλεται, ανάλογα με τη δυνατότητα που έχουν να νοικιάζουν σπίτι.

Συνήθως παρατηρείται το φαινόμενο κάποιες οικογένειες το καλοκαίρι να πηγαίνουν στον καταυλισμό, γιατί δεν έχουν τη δυνατότητα να πληρώνουν τα ενοίκια.

Οι Τσιγγάνοι της περιαστικής ζώνης είναι, όπως είπαμε, 16 οικογένειες, μένουν σε δικά τους οικόπεδα και αντιμετωπίζουν και αυτοί πάρα πολλά προβλήματα με τους περιοίκους. Οι γείτονές τους με διάφορα επιχειρήματα, είτε ότι τα οικόπεδα είναι άρτια και οικοδομήσιμα, είτε ότι κάνουν υγειονομικές παραβάσεις, θέλουν να τους διώξουν από δίπλα τους. Και εδώ εκδηλώνονται οι πιο ακραίες μορφές ρατσιστικών συμπεριφορών, με συνεχή δημοσιεύματα στον τύπο, τα οποία καταλογίζουν στους Τσιγγάνους εγκληματικότητα και διάφορες άλλες κατηγορίες, που δεν ευσταθούν ουσιαστικά.

Το πιο σημαντικό, όμως, πρόβλημα είναι ότι δεν έχει ξεκαθαρίσει η κατάσταση με τον καταυλισμό που ήταν να γίνει στο Τζίβρα, άσχετα αν έχει γίνει η αγορά από το δήμο της Τρίπολης, και αυτή τη στιγμή συζητιέται η μεταφορά του σε κάποιο άλλο μέρος, μάλλον εκεί που ήταν ο σκουπιδότοπος.

Στην πλειονότητά τους οι Τσιγγάνοι απασχολούνται στην Αρκαδία κυρίως με το εποχιακό -όπως παντού- εμπόριο. Παρατηρείται να είναι εργάτες γης, αν και πλέον βγάζουν πολύ λίγα μεροκάματα, γιατί έχουν αντικατασταθεί από τους άλλους οικονομικούς μετανάστες. Γενικά πάντως έχουν εποχιακή απασχόληση και αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα ανεργίας.

Έχει ιδιαίτερη σημασία να μελετήσουμε πώς συμπεριφέρεται η τοπική κοινωνία και οι φορείς της. Ο Δήμος και ιδιαίτερα ο δήμος Τρίπολης, αλλά και η πλειοψηφία του δημοτικού συμβουλίου -ανάμεσά τους και ο πρώην δήμαρχος και νυν αξιωματική αντιπολίτευση- τηρούν πολύ θετική στάση απέναντί τους. Ο Δήμος είναι μέλος στο Δίκτυο Ρομ, έχει προσπαθήσει να δώσει διάφορες λύσεις στα προβλήματα και έχει ενταχθεί στο πρόγραμμα-ατζέντα για το οικιστικό. Η Νομαρχία κρατά ουδέτερη στάση, ούτε θετική, ούτε αρνητική.

Τη σημαία του ρατσισμού, όμως, στην Αρκαδία -και αυτό είναι σοβαρό πρόβλημα- τη σηκώνει η μοναδική τοπική εφημερίδα της Τρίπολης, τα "Καθημερινά Νέα", η οποία έχει μεγάλη κυκλοφορία (κυκλοφορεί και στη Λακωνία και στους γύρω νομούς) και με καθημερινά δημοσιεύματα προσπαθεί να πείσει το Δήμο, τη Νομαρχία, την Αστυνομία, να πάρουν μέτρα εναντίον των Τσιγγάνων. Πιέζει τις Αρχές, τρομοκρατεί όποιους διαφωνούν και έχει σημασία να αναφέρω μόνο δύο χαρακτηριστικά δημοσιεύματα. Το πρώτο: "Η Τρίπολη, η νέα πρωτεύουσα του τρόμου. Αθιγγανος πυροβολεί το διοικητή της Ασφάλειας της Τρίπολης. Κύματα απειλών και ύβρεων Αθιγγάνων κατά αστών αναβιώνουν τα γεγονότα της Ν. Κίου τώρα και στην Τρίπολη". Το δεύτερο είναι ένα πρωτοσέλιδο άρθρο αμέσως μετά τα γεγονότα της Ν. Κίου, στο οποίο χαρακτηρίζεται ως "περιοδεύοντες προβοκάτορες" η αντιπροσωπεία των μη κυβερνητικών οργανώσεων και πολιτικών κομμάτων που είχαν επισκεφτεί τη Ν. Κίο για συμπαράσταση, αλλά και να διερευνήσουν τα γεγονότα.

Στην Αρκαδία, βέβαια, κανένας φορέας, κανένα πολιτικό κόμμα, κανένας συνδικαλιστικός φορέας, δάσκαλοι, καθηγητές, δεν έχει πάρει θέση. Δεν έχει μιλήσει κανείς.

Ο κόσμος τώρα, τι κάνει; Στην πλειοψηφία τους οι κάτοικοι στην πόλη της Τρίπολης αντιμετωπίζουν το θέμα ουσιαστικά αδιάφοροι. Όχι, βέβαια, αυτοί που έχουν γείτονες Τσιγγάνους. Οι Τσιγγάνοι που μένουν στα σπίτια δεν αντιμετωπίζουν κανένα πρόβλημα. Το τραγικό είναι, όμως, ότι στην περιοχή Τζίβα έχουν ξεσηκωθεί οι κάτοικοι και έχουν φτιάξει, όπως σας είπα, αγωνιστική επιτροπή κατά των Γύφτων του χωριού Τζίβα και είναι χαρακτηριστική η άποψη κάποιου που συνέταξε μια επιστολή προς το δήμαρχο και την επιτροπή και στη συνέχεια την κοινοποίησε στον τοπικό τύπο. Έγραφε, λοιπόν: "Το πιο δυσάρεστο είναι ότι μερικοί Τεγεάτες και μέλη του τοπικού συμβουλίου, κάτοικοι Κολωνακίου, με το φόβο να μην κατηγορηθούν ως ρατσιστές πούλησαν και παραχώρησαν χρήση γης στους Γύφτους. Μου θυμίζουν τα λόγια του Αδόλφου Χίτλερ που είπε: 'Οι Εβραίοι

και οι Γύφτοι είναι τα μιάσματα των λαών, που οι μεν πρώτοι βρωμίζουν με βρώμικο χρήμα τους λαούς, ενώ οι δεύτεροι βρωμίζουν τους ανθρώπους της υψηλίου με βρωμιά'. Τέτοια μιάσματα γέμισε το χωριό μας Τζίβα. Συγχαρητήρια στους μη ρατσιστές δημοκράτες και στις δημόσιες αρχές."

Δεν είναι, όμως, μόνο έτσι τα πράγματα, υπάρχουν και οι θετικές εκδηλώσεις με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα τους μαθητές του 3^{ου} Γυμνασίου Τρίπολης, οι οποίοι έφτιαξαν μια μαθητική εφημερίδα και αφιέρωσαν ένα μεγάλο κομμάτι της στους Τσιγγάνους, αντιμετωπίζοντας με μεγάλη επιτυχία το θέμα. Επίσης, δημοσιεύουν και μια συνέντευξη από τρία παιδιά τσιγγάνικης καταγωγής που έχουν ενταχθεί στο πρόγραμμα και πάνε στο σχολείο. Λένε τα όνειρά τους, το τι θέλουν να γίνουν κτλ. και όλα αυτά είναι, βέβαια, από τις θετικές πλευρές.

Όσον αφορά τώρα την ένταξη των παιδιών στα σχολεία, με τον Σταμάτη προσπαθήσαμε και ενημερώσαμε τους κατοίκους, τις οικογένειες των Τσιγγάνων, για να γραφτούν τα παιδιά τους στο σχολείο. Πριν ξεινήσουμε το Πρόγραμμα στην Αρκαδία -δηλαδή πέρυσι- υπήρχαν έξι παιδιά. Φέτος είναι ενταγμένα σε κανονικές τάξεις 14 παιδιά σε σύνολο περίπου 80 παιδιών (λέμε περίπου διότι δεν μπορούμε να τα καταγράψουμε ακριβώς). Στο Δημοτικό σχολείο Σταδίου Τεγέας είναι 5, στο 5^ο Δημοτικό σχολείο Τρίπολης 3, στο 7^ο Δημοτικό σχολείο Τρίπολης 3 και στο 4^ο Δημοτικό σχολείο Τρίπολης πάλι 3. Από τους παραπάνω 14 μαθητές, οι 6 είναι στην πρώτη τάξη, φετινά παιδιά, οι 3 στη δεύτερη, οι 3 στην τρίτη και οι υπόλοιποι από ένας σε κάθε τάξη. Και χθες αποφοίτησαν δύο παιδιά από το σχολείο, πήραν απολυτήριο, αλλά δεν θα λέγαμε ότι έχουν αποκτήσει και τις αντίστοιχες γνώσεις. Απλά οι δάσκαλοι του περάσανε για να φύγουν από το σχολείο.

Οι αριθμοί ίσως φαίνονται μικροί, αλλά με τις γενικότερες συνθήκες που επικρατούν μπορούμε να πούμε ότι είναι σχετικά ικανοποιητικοί. Οι δάσκαλοι και οι διευθυντές από τις κουβέντες που έχουμε κάνει φαίνεται ότι τηρούν θετική στάση. Δεν έχουν κανένα πρόβλημα με τα παιδιά, ιδιαίτερα στο Στάδιο,

όπου κατοικούν για χρόνια, είναι μέσα από οικογένειες. Δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα και με τα άλλα παιδιά. Η μαθητική κοινότητα τους έχει αποδεχτεί πάρα πολύ καλά.

Οι ίδιοι οι δάσκαλοι όταν τους πήγαμε το εκπαιδευτικό υλικό του Πανεπιστημίου πριν τα Χριστούγεννα με αρχές Γενάρη, μετά από δεύτερη επίσκεψή μας -να λέμε και τα θετικά- το αποδέχτηκαν πάρα πολύ καλά και εξέφρασαν το παράπονο γιατί δεν ειδίδεται αντίστοιχο καλό υλικό και για τα παιδιά τα "δικά μας".

Λειτουργήσε προπαρασκευαστικό τμήμα ως παράρτημα του Δημοτικού σχολείου Σταδίου, στο οποίο πήγαιναν παιδιά μόνο από τον καταυλισμό. Ξεκίνησαν 30 παιδιά από το Τζίβα, που είναι περίπου 2-3 χλμ απόσταση, αρκετά μακριά. Τα παιδιά μεταφέρονταν, δεν θα λέγαμε καθημερινά, με λεωφορείο. Όποτε θυμόταν το ΚΤΕΛ έκανε το δρομολόγιο, δεν έμπαινε μέσα, το χειμώνα υπήρχαν πολλά προβλήματα με τη λάσπη και οι δύο δάσκαλοι μου είπαν ότι ουσιαστικά παρακολουθούσαν το Πρόγραμμα σταθερά γύρω στα 10-12 παιδιά. Οι περιοικοί τα αντιμετώπιζαν αρνητικά και ισχυριζόντουσαν διάφορα: ότι έκοβαν τα μήλα από τις μηλιές και τρώγανε και άλλα τέτοια. Σταμάτησε αρκετά νωρίς το Πρόγραμμα, κυρίως επειδή υπήρχε πρόβλημα με τη μεταφορά των παιδιών και ιδιαίτερα το χειμώνα είναι πολύ δύσκολο να διανύσουν τα παιδιά μια απόσταση αρκετά μεγάλη, 500-700 μέτρα, μέσα σε πάγο, μιας και η Τρίπολη παγώνει το χειμώνα.

Ουσιαστικά, λοιπόν, δεν μπορούμε να πούμε ότι υπήρξε αποτέλεσμα από αυτό το προπαρασκευαστικό τμήμα. Μπορεί να γραφτήκανε 30 παιδιά, αρκετά καλό ποσοστό, αλλά κανένα αποτέλεσμα. Το κτίριο, βέβαια, ήταν τραγικό, ακατάλληλο, δεν υπήρχε θέρμανση, υπήρχε μία σόμπα της κακιάς ώρας που όποτε και αν λειτουργούσε, στην αρχή δεν υπήρχαν κάποια τζάμια... Ανήκε στο Στάδιο, αλλά τα παιδιά πήγαιναν στον Άγιο Σώστη σχολείο. Έχει κλείσει αυτό το σχολείο πλέον. Ενώ υπήρχε και ένα άλλο σχολείο κοντά, στο Θάνα, είχανε ξεσηκωθεί παλιά οι του Θάνα -θα θυμόσαστε- και ήθελαν να το κάνουν

Πνευματικό Κέντρο με ένα νηπιαγωγείο, με παιδικό σταθμό, και τέλος πάντων δεν άφησαν τα παιδιά να πάνε σε αυτό το σχολείο.

Επίσης, όπως μου είπαν, στο προπαρασκευαστικό τμήμα υπήρχαν παιδιά που ήξεραν να γράφουν και κάποια που δεν ήξεραν. Ήταν, δηλαδή, τελείως διαφορετικό το επίπεδο και αυτό δημιουργούσε πολλές δυσκολίες στη δουλειά των δασκάλων.

Είχε προηγηθεί η προσπάθεια να πείσουμε τους κατοίκους του καταυλισμού για την ανάγκη της φοίτησης στο σχολείο. Κανένα παιδί από τον καταυλισμό δεν πήγε σε κανονικό σχολείο -ούτε ένα!- και ο λόγος ήταν κυρίως ότι οι οικογένειες ένιωθαν μειονετικά να στείλουν τα παιδιά τους στο σχολείο, επειδή τους έλειπαν βασικά πράγματα, αλλά και το ότι η απόσταση του καταυλισμού από τα σχολεία της Τρίπολης είναι πάρα πολύ μεγάλη, υφίσταται, δηλαδή, πρόβλημα μεταφοράς.

Κάναμε, λοιπόν, κάποιες διαπιστώσεις. Πρώτα απ' όλα, ενταγμένα παιδιά στο κανονικό σχολείο είναι μόνο από τις οικογένειες που μένουν στην Τρίπολη και από τις οικογένειες που ζουν σε δικά τους ιδιόκτητα οικόπεδα, που έχουν στήσει παραπήγματα και έχουν φτιάξει και κάποια κτίσματα. Από τον καταυλισμό δεν πάει ούτε ένα παιδί στο σχολείο, σε κανονικό σχολείο. Τα παιδιά που είναι ενταγμένα σε μικρές ομάδες (5,3,3,3) σε σχολεία 150, 200 και 250 ατόμων, όπου υπάρχουν παιδιά οικονομικών μεταναστών (βούλγαροι, αλβανοί μετανάστες), δεν αντιμετωπίζουν σχετικά κανένα πρόβλημα. Και όχι μόνο αυτό, αλλά ειδικά τα μικρά παιδιά είχαν καλή επίδοση, δεν είχαν "μαθησιακά" προβλήματα. Ένα παράπονο είναι ότι οι γονείς δεν συμμετέχουν στις διαδικασίες του σχολείου και μερικές φορές στέλνουν τα παιδιά τους εκεί για να τα ξεφορτωθούν. Αυτό είναι ίσως μία πραγματικότητα. Μία ακόμη διαπίστωση είναι ότι υπάρχει άμεση σχέση ανάμεσα στην ένταξη των παιδιών στο σχολείο και τις συνθήκες διαβίωσης. Η ένταξη των Τσιγγανοπαίδων στο σχολείο για να πετύχει πρέπει να λυθούν -η άποψή μου- μια σειρά από προβλήματα, όπως η μόνιμη εγκατάσταση, η στέγαση, οι συνθήκες διαβίωσης,

η υγεία, η ανεργία. Όλα αυτά τα προβλήματα μπαίνουν φραγμός στο να δεχτούν τα παιδιά στο σχολείο.

Πιστεύουμε ότι η ένταξη της ομάδας-στόχου στα σχολεία είναι απαραίτητη, προκειμένου να αποφύγουμε ρατσιστικές συμπεριφορές και θεωρούμε ότι πρέπει να στηρίζουμε αυτά τα παιδιά συνεχώς. Προτείνουμε τη λειτουργία ενός "διευρυμένου" σχολείου στους καταυλισμούς, που θα λειτουργεί κυρίως σε βάση εθελοντικής προσφοράς με ενημέρωση από γιατρούς και κοινωνικούς λειτουργούς και θα απευθύνεται σε ενήλικες. Μέσα από εκεί θα μπορούσε να γίνει ίσως μια προσπάθεια για αλφαριθμητισμό ενηλίκων και μια συνεχής ενημέρωση των Τσιγγάνων για την αναγκαιότητα της μάθησης και της εγγραφής των παιδιών τους στα σχολεία.

Κλείνοντας, θα ήθελα μιλήσω για τις συνθήκες σήμερα. "Στις μέρες μας δεν γεννιέται κανείς φτωχός, γίνεται. Αυτή είναι η καινοτομία. Η κοινωνία μας παράγει φτώχεια όπως παράγει εμπορεύματα και πλούτο" έγραφε στη *Le Monde diplomatique* το 1996. Ζούμε σε μια εποχή με οξυμένα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Η διεθνοποίηση της οικονομίας, η μεταφορά των βιομηχανιών σε ζώνες χαμηλότερου οικονομικού κόστους, η τεχνολογική επανάσταση οδηγούν στην αύξηση της ανεργίας. Όπως χαρακτηριστικά χθες έγραφε ο Κοροβέλης στην *Ελευθεροτυπία*, όταν το 1955-1960 μια επένδυση 100 δισεκατομμυρίων μάρκων δημιούργησε 2 εκατομμύρια θέσεις εργασίας, σήμερα μία αντίστοιχη επένδυση δημιουργεί 500 χιλιάδες ανέργους. Ο στόχος της πλήρους απασχόλησης δεν αποτελεί παρά παλιά ανάμνηση. Η φτώχεια παρουσιάζεται σαν φυσική και παραδεικτή κατάληξη μιας οικονομικής ανάπτυξης υπερφιλελεύθερης αντίδρασης. Παγκόσμια αυξάνεται ο αριθμός των ανέργων και όλο και περισσότεροι πληθυσμοί αντιμετωπίζουν το φάσμα της φτώχειας. Οι ζητιάνοι, οι άστεγοι χωρίς μόνιμοι κατοικία αυξάνονται αντί να μειώνονται.

Σε αυτές τις συνθήκες οι πρώτοι που δέχονται τις πιέσεις είναι αυτοί που βρίσκονται ήδη σε δυσμενέστερη θέση, όπως οι οικονομικοί μετανάστες και οι

Τσιγγάνοι. Και εκτός από τον αποκλεισμό αυτών των ατόμων και μονάδων, οι επιδράσεις αφορούν το σύνολο της κοινωνίας, καθώς ο κοινωνικός ιστός σπάει, φαινόμενα συγκρούσεων, κοινωνικών ομάδων και ρατσισμού οξύνονται. Μπορούμε, λοιπόν, να φανταστούμε το μέλλον των Τσιγγάνων να διαγράφεται δυσόιωνο. Οι τσιγγάνοι παρίες της κοινωνίας αντικαθίστανται στην εργασία από τους οικονομικούς μετανάστες. Τη σημερινή θέση των Τσιγγάνων καταλαμβάνουν οι άνεργοι και οι Τσιγγάνοι θα οδηγούνται συνεχώς σε περαιτέρω απομόνωση και στην ολική περιθωριοποίηση. Η χειραφέτηση των Τσιγγάνων και η δημιουργία κινήματος θα απαιτεί περισσότερο κοινωνικό κράτος και η πιο δίκαιη κατανομή του πλούτου θα μπορούσε να δώσει κάποιες λύσεις. Προϋποθέσεις υπάρχουν. Έγκειται να διαπιστώσουμε αν υπάρχει και η βούληση. Το μέλλον θα δείξει.

Ο Σταμάτης Καραχάλιος είναι πρόεδρος του Συλλόγου Τσιγγάνων Τρίπολης. Σαν σύλλογος έχουν επεξεργαστεί κάποιες προτάσεις και απόψεις τις οποίες κατέθεσαν στην Περιφέρεια, τη Νομαρχία, τους δήμους, σε όλους του φορείς της Αρκαδίας. Πιστεύω ότι είναι καλό να ακούσουμε...

Κυρίες και κύριοι,

Ο σκοπός μας και η προτεραιότητα είναι η εκπαίδευση και θεωρώ από την πλευρά μου υποχρέωση, ευθύνη και καθήκον να αναφερθώ στους τέσσερις κεντρικούς άξονες που αφορούν τους εξής τομείς: στέγαση, εργασία, ασφάλιση, εκπαίδευση. Παρά το γεγονός ότι οι κοινωνίες μας σήμερα αναπτύσσονται ταχύτατα και το βιοτικό επίπεδο των πολιτών ανεβαίνει, υπάρχουν συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού που αντιμετωπίζουν προβλήματα επιβίωσης. Οι ομάδες αυτές συνήθως χρεώνονται μια ταμπέλα και με την πάροδο του χρόνου οδηγούνται στον κοινωνικό αποκλεισμό. Γι' αυτό τα δικαιώματα που η συνταγματική τάξη προσφέρει σε όλους τους πολίτες δεν είναι ίδια με τους υπόλοιπους. Οι υποχρεώσεις τους, όμως, προς την Πολιτεία εκπληρώνονται στο ακέραιο, όταν η δραστηριότητά τους εμπίπτει στα πλαίσια της κοινωνικής

λειτουργίας. Μία τέτοια ομάδα πληθυσμού που διαβιώνει στα όρια της κοινωνικής απομόνωσης είναι οι Τσιγγάνοι.

Οι Τσιγγάνοι είναι κάτοχοι της ελληνικής ιθαγένειας, είναι χριστιανοί ορθόδοξοι, υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία, είναι έλληνες πολίτες με τις ίδιες υποχρεώσεις και τα ίδια δικαιώματα, όπως και οι υπόλοιποι Έλληνες. Σήμερα περισσότερο από ποτέ καθίσταται επιτακτική η ανάγκη προώθησης και λύσης των χρόνιων αιτημάτων των Τσιγγάνων για την οριστική επίλυση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού τους και τη μόνιμη ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία. Η αρχαδική αδελφότητα προτείνει τα εξής μέτρα:

1) Στέγαση

Το πρόβλημα της στέγασης των Τσιγγάνων είναι ιδιαίτερα σοβαρό λόγω του μεγάλου πληθυσμού που είναι διασκορπισμένος σε όλη τη χώρα και λόγω της συχνής μετακίνησης του πληθυσμού αυτού. Οι συνθήκες ζωής στους καταυλισμούς είναι ιδιαίτερα υποβαθμισμένες, με αποτέλεσμα την έκθεση σε σοβαρούς κινδύνους επιδημιών. Ταυτόχρονα, δεν έχει γίνει μέχρι σήμερα απογραφή του πληθυσμού, έτσι ώστε να μην υπάρχει σαφής εκτίμηση της έκτασης του προβλήματος. Για την αντιμετώπιση του στεγαστικού προβλήματος των Τσιγγάνων πρέπει να διαμορφωθεί ένα μακροχρόνιο πρόγραμμα που θα περιλαμβάνει τρία στάδια:

(α) εξεύρεση χώρων εγκατάστασης των οικισμών με αγορά ή διάθεση χώρων από το κράτος και την τοπική αυτοδιοίκηση, ώστε έτσι να εξασφαλίζεται η κοινωνική ένταξη των Τσιγγάνων,

(β) κατασκευή οικισμών κυρίως με χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω ειδικών προγραμμάτων με την ταυτόχρονη ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον,

(γ) καθορισμό δικαιούχων οικογενειών με τη θέσπιση αντικειμενικών κριτηρίων.

2) Εργασία και απασχόληση

Η κύρια απασχόληση των Τσιγγάνων είναι κατά τειμήριο το πλανόδιο εμπόριο. Συνήθως, όμως, η άσκηση του επαγγέλματός τους γίνεται χωρίς την κατοχή επίσημης άδειας. Επίσης, υπάρχει σοβαρό πρόβλημα με τις άδειες οδήγησης, οι οποίες συνιστούν σημαντική προϋπόθεση για την άσκηση του επαγγέλματός τους. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος της απασχόλησης των Τσιγγάνων προτείνουμε τα εξής: Οι άδειες επαγγέλματος να χορηγούνται με καταβολή στην αντίστοιχη εφορία ή νομαρχία μίας εφάπαξ ετήσιας εισφοράς για επαγγελματική χρήση, καθώς και άδεια για τις λαϊκές αγορές. Λόγω του γεγονότος ότι στην πλειοψηφία τους οι Τσιγγάνοι είναι αναλφάβητοι, ειδική μέριμνα πρέπει να ληφθεί για την έκδοση αδειών οδήγησης. Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται η επαναφορά της οπτικής εξέτασης, προφορικής, για τα σήματα για τη χορήγηση διπλώματος οδήγησης. Για όσους πληρούν τα απαραίτητα προσόντα να διευκολύνεται η πρόσληψη των Τσιγγάνων στο δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα μέσα από την κάλυψη ενός συγκεκριμένου ποσοστού.

3) Ασφάλιση και υγειονομική περίθαλψη

Οι Τσιγγάνοι αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα με την κοινωνική ασφάλιση και την υγειονομική περίθαλψή τους. Λόγω της ιδιομορφίας της απασχόλησής τους και της συνεχούς μετακίνησής τους για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων η αρκαδική αδελφότητα προτείνει: επαναφορά της ισόβιας τιμητικής σύνταξης για τις πολύτεχνες μητέρες, καθορισμό ασφαλιστικών φορέων στους οποίους μπορούν να ασφαλιστούν οι Τσιγγάνοι, διερεύνηση των δικαιωμάτων απόκτησης σύνταξης μέσω ΕΛΓΑ για τους υπερήλικες, προαιρετική υπαγωγή στην ασφάλιση στον ΕΛΓΑ για όποιον το επιθυμεί και διευκόλυνση όλων στην πρόσβαση και χρήση των υπηρεσιών υγείας του ΕΣΥ.

4) Εκπαίδευση

Το πρόβλημα της εκπαίδευσης των Τσιγγάνων είναι ιδιαίτερα σοβαρό. Η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού είναι αναλφάβητη. Και επίσης, παρατηρείται συχνή μετακίνηση του πληθυσμού. Κατά συνέπεια, χρειάζεται η διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου, μακροχρόνιου προγράμματος το οποίο να καλύπτει όχι μόνο τις παιδικές ηλικίες (βασική εκπαίδευση), αλλά και τις μεγαλύτερες. Για την επίλυση του εκπαιδευτικού προβλήματος πρέπει να κατατεθεί ένα ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που θα στηρίζεται στους εξής άξονες: προσχολική αγωγή και προετοιμασία για την ένταξη στη βασική εκπαίδευση (δημοτικό, γυμνάσιο), πρόγραμμα αναλφάβητων για ενήλικες, καθιέρωση κάρτας μεταγραφής από σχολείο σε σχολείο.